

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-419-1-22>

**SPECIFICS OF EUROPEAN INTEGRATION AS A FACTOR
IN THE TRANSFORMATION OF THE SYSTEM OF PUBLIC
EDUCATION MANAGEMENT**

**СПЕЦИФІКА ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ ЯК ФАКТОРУ
ТРАНСФОРМАЦІЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО
УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ**

Pokorskyi O. V.
*Postgraduate Student,
Classical Private University
Zaporizhzhia, Ukraine*

Покорський О. В.
*аспірант Класичного приватного
університету
м. Запоріжжя, Україна
ORCID ID: 0009-0005-8703-8179*

На сучасному етапі євроінтеграція України є стратегічним зовнішньополітичним орієнтиром держави та фундаментальним чинником глибинних трансформацій у сфері публічного управління, особливо безпосередньо у сфері освіти. Процес інтеграції до європейського освітнього простору обумовлює комплексну перебудову всього механізму управлінських відносин, що формує принципово нову парадигму взаємодії держави з освітніми установами, громадянським суспільством і міжнародними інституціями загалом. Дослідження євроінтеграції як системного фактору зміни моделі державного управління освітою набуває виняткової актуальності, адже вступ нашої держави до Європейського простору вищої освіти став каталізатором докорінних змін у підходах до державного управління всією системою освітніх інституцій. Угода про асоціацію та виконання вимог Болонського процесу відкрили для України необхідність формальної адаптації законодавства, а також реальної глибинної перебудови управлінських структур. Результатом цього процесу поступовий перехід до моделі, що поєднує централізоване стратегічне планування з гнучким самоврядуванням вищих навчальних закладів.

Е.О. Казміришин виділяє наступні ознаки євроінтеграції: 1) євроінтеграція є триваючим процесом, який не має певної кінцевої дати, з якою пов'язано його завершення; 2) одним із наслідків євроінтеграції стало створення Європейського Союзу; 3) євроінтеграція має комплексний характер, адже вона стосується майже всіх сфер життя держав-членів ЄС; 4) євроінтеграція має глибинний вплив на країни-члени ЄС і призводить до трансформацій у економічній, політичній, правовій, соціальній та інших сферах; 5) євроінтеграція має тенденцію

до розширення як за рахунок країн Європи, так і у перспективі за рахунок інших країн; 6) євроінтеграція є динамічним процесом, цілі та завдання якого постійно оновлюються та деталізуються [1, с. 121-122]. У цьому контексті управління розвитком вищої освіти має орієнтуватися не просто на механічну імплементацію стандартів, а на переосмислення базових цінностей, моделей і цілей управлінської діяльності, що виводить державне управління освітою на рівень стратегічної модернізації.

Україна чітко визначила курс на входження в освітній і науковий простір Європи, на здійснення модернізації освітньої діяльності в контексті європейських вимог, на практичне приєднання до Болонського процесу [2, с. 116]. Євроінтеграція України вимагає внесення певних змін у зміст вищої освіти та забезпечення її якості, що сприяє соціально-економічному розвитку країни. Якість освіти є важливим показником ефективності управління вищою освітою державою [3, с. 103].

Євроінтеграційні прагнення державотворчої політики у сфері вищої освіти передбачають певне накопичення знань, умінь, навичок, компетентностей у відповідній галузі знань за певною кваліфікацією на певних рівнях вищої освіти, сформованих з урахуванням європейських освітніх стандартів, типових для європейського простору вищої освіти [4, с. 115]. Приєднання України до європейського простору вищої освіти передбачає перегляд вітчизняних засад державного контролю у сфері вищої освіти з обов'язковим урахуванням відповідних загальноєвропейських європейсько-правових засад державного контролю у сфері вищої освіти, впровадження відповідних європейських правових стандартів такої діяльності, наближення державного контролю в зазначеній сфері відносин до тих моделей, які успішно існують у європейському просторі вищої освіти [4, с. 298]. Європейський простір вищої освіти як стратегічна мета Болонського процесу передбачає створення привабливого й конкурентоспроможного простору, в тому числі правового, вищої освіти в Європі з фундаментом багатовікових європейських правових традицій регулювання відносин освіти й науки й із одночасним збереженням та узгодженням специфіки нормотворення і правозастосування в зазначеній сфері відносин, притаманній кожній європейській державі. Окрім того, він має бути чутливим до соціальних та індивідуальних потреб, відкритим до викликів на шляху до «Європи знань» [5, с. 5]. У такий спосіб відбувається фундаментальна трансформація державного управління освітою: від ієрархічно-бюрократичної до партнерсько-мережевої моделі, яка спирається на гнучкість, міжнаціональне співробітництво і стратегічну візію.

М.А. Ажажа зазначає, що до основних напрямів державної освітньої політики України в умовах євроінтеграції можна віднести: забезпечення громадянам рівного доступу до якісної освіти; підвищення рівня

об'єктивності в оцінюванні успішності учнів, студентів, слухачів; запровадження демократичних засад у діяльність навчальних закладів; удосконалення громадянського виховання в освіті; подальшу інтеграцію національної освіти в світовий освітній простір, забезпечення її конкурентоспроможності [6, с. 98].

Тенденцією розвитку вищої освіти у Європі є діджиталізація вищої освіти та автоматизація системи управління нею, широке впровадження інформаційно-телекомунікаційних технологій до навчально-наукової діяльності та стрімкий розвиток дистанційної (електронної) вищої освіти (вдосконалення правового забезпечення дистанційної освіти, утворення в ЗВО окремих підрозділів з підготовки фахівців дистанційно, акредитація спеціальних освітніх програм дистанційного формату, розбудова специфічної системи забезпечення якості дистанційної освіти та контролю результатів навчання, перегляд розкладу навчальних занять тощо). Першочергово ще на початку ХХ ст. дистанційна освіта розглядалась як форма організації освітнього процесу, при якій основною формою навчання є самостійна робота [7, с. 63-64].

Також важливо наголосити, що впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освіту трансформує традиційне розуміння навчання як процесу, що відбувається виключно в межах фізичного навчального простору. У цифровій моделі освітнього процесу основний акцент зміщується на індивідуалізоване навчання, гнучкий темп засвоєння матеріалу, багатоканальну взаємодію між викладачем і здобувачем освіти, що вимагає якісного оновлення методичного забезпечення та перепідготовки управлінських кадрів.

Отже, на основі вищенаведеного можна резюмувати, що ознаками євроінтеграції як фактору трансформації системи державного управління освітою є наступні: 1) безперервність та динамічність євроінтеграційних процесів; 2) комплексність трансформаційних змін; 3) системна адаптація законодавства до європейських стандартів; 4) зростання ролі автономії та самоврядування закладів вищої освіти; 5) забезпечення міжнародної конкурентоспроможності освіти; 6) впровадження цифрових технологій та розвиток електронного урядування в освіті; 7) інноваційні моделі фінансування та державно-приватного партнерства; 8) інтенсифікація співпраці з бізнесом та ринком праці; 9) перехід до європейських цінностей управлінської культури; 10) сприяння гуманітарній та національній безпеці через освіту.

Тож, можемо підсумувати, що у процесі адаптації до європейських стандартів формується нова якісна парадигма державної освітньої політики, яка базується на принципах субсидіарності, автономії, прозорості, академічної доброчесності та забезпеченні якості вищої освіти. Водночас, ця трансформація відбувається у надзвичайно

складних умовах війни, безпрецедентного тиску на національні інституції, руйнації інфраструктури і масової релокації закладів освіти.

Література:

1. Казміришин Е.О. Адміністративно-правове забезпечення реалізації державної політики у сфері європейської інтеграції України [Дисертація] : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07; М-во освіти і науки України, ПВНЗ "Ун-т сучасних знань", Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2019. 260 с.
2. Нечипоренко О., Богданець А. Модернізація правового регулювання державного управління системою вищої освіти в Україні в умовах глобалізації. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2013. Т. 1, № 22. С. 116–119.
3. Акімов О.О., Грушецький Б.В. Реалізація механізмів державного управління розвитком вищої освіти в Україні. Економіка, управління та адміністрування. 2023. № 3. С. 103-109.
4. Кушнір С.М. Державний контроль у сфері вищої освіти в Україні: організаційно-правовий аспект: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2017. 403 с.
5. Пріоритети Європейського простору вищої освіти – 2020 / укл.: І.І. Бабін, В.А. Ликова, Б.С. Житнігір, В.В. Павлов; Центр міжнародної освіти Всеукраїнської Академічної спілки спец. проф. оцінки наук.-досл. і пед. діяльності. Одеса; Бендери: Бендерська друкарня «Поліграфіст», 2010. 104 с.
6. Ажажа М.А. Напрями державного управління модернізацією освіти в контексті євроінтеграції України. Інвестиції: практика та досвід. 2018. № 8. С. 94-99.
7. Шаповал Р. В. Освітня діяльність в Україні: адміністративно-правове дослідження: монографія. Харків: Золота миля, 2011. 347 с.